

**Основні (стратегічні) напрями діяльності банків державного сектору
на період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки**

Київ 2022

1. Загальна частина

У зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64 “Про введення воєнного стану в Україні”, затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 р. № 2102 “Про затвердження Указу Президента України “Про введення воєнного стану в Україні” в Україні введено воєнний стан.

Відповідно до рішень Національного банку України від 20 квітня 2021 р. № 148 “Про об'єкти критичної інфраструктури в банківській системі України” та від 24 квітня 2022 р. № 9/ДСК “Про затвердження переліку банків України, що залучаються до роботи (здійснення операцій) в умовах особливого періоду” банки державного сектору включено до переліку об'єктів критичної інфраструктури в банківській системі України та переліку уповноважених банків України, що залучаються до роботи (здійснення операцій) в умовах особливого періоду.

Тому особливе значення для економіки та безпеки держави у воєнний та післявоєнний періоди приділяється подальшому сталому функціонуванню банків державного сектору, які забезпечують стабільність банківської системи.

Держава усвідомлює, що у період воєнного стану є неактуальним та недоцільним досягнення очікуваних у мирний період показників діяльності банків державного сектору, визначених Засадами стратегічного реформування державного банківського сектору (стратегічних принципів) в редакції від 02 вересня 2020 р., а також неможливість виконання ключових аспектів, пріоритетів та показників діяльності, визначених стратегіями розвитку кожного з банків державного сектору.

Метою розробки цих Основних (стратегічних) напрямів діяльності банків державного сектору у період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки (далі – Основні напрями) є:

- визначення ключових цілей та напрямів діяльності банків державного сектору у період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки;
- запровадження моніторингу потенційних загроз національній безпеці України діяльності банків державного сектору та заходів їх нейтралізації.

2. Місія та стратегічні цілі банків державного сектору

Місія банків державного сектору у період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки полягає в активній участі у забезпеченні фінансової стабільності України, підтримці та стабільності функціонування банківського сектору, забезпеченні фінансування пріоритетних галузей економіки та безперебійного функціонування підприємств (об'єктів) критичної інфраструктури, у тому числі таких, що знаходяться у державній власності.

Стратегічні цілі у період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки:

- забезпечення фінансової підтримки пріоритетних галузей економіки та підприємств (об'єктів) критичної інфраструктури;
- доступність надання банківських послуг для забезпечення захисту прав споживачів, зокрема в рамках соціального захисту населення за умови відсутності фізичної загрози працівникам банку;
- створення умов для швидкого відновлення надання банківських послуг у повному обсязі та забезпечення функціональності й безперервності роботи банків державного сектору;
- створення, налагодження та підтримання функціонування ефективної системи фізичної безпеки (центрального апарату та відокремлених підрозділів такого банку, в тому числі безпеки працівників банку), безпеки операційних систем, зокрема з використанням хмарних рішень, та кібербезпеки;
- впровадження заходів, спрямованих на зниження ризиків, у тому числі реалізації можливих загроз, здійснення заходів з безпеки банку, зокрема контроль за ризиками безпеки (у тому числі фізичної, фінансової, кібербезпеки та безпеки операційних систем), ліквідації та/або мінімізації наслідків реалізованих загроз та кризових ситуацій;
- безперебійна ефективна робота керівників банку для забезпечення прийняття необхідних управлінських рішень;
- збереження фінансової стійкості банку, виявлення можливих загроз такій стійкості, а також оперативне реагування на загрози фінансової стійкості та/або їх уникнення.

3. Ключові аспекти цих Основних напрямів

Банки державного сектору у період дії воєнного стану, окрім стандартних джерел фондування, зокрема депозитів та коштів на поточних рахунках фізичних та юридичних осіб, можуть використовувати для фінансування державних програм та підприємств (об'єктів) критичної інфраструктури заставне та бланкове рефінансування від Національного банку.

Банки державного сектору в умовах воєнного стану мають забезпечити адекватний рівень управління ризиками (у тому числі кібер-ризиками), а також належний рівень функціонування системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму, що забезпечить досягнення цілей діяльності та необхідного рівня ефективності.

Банки державного сектору є активними учасниками поточних державних програм, таких як “Доступні кредити 5-7-9%”, підтримка аграріїв під державну гарантію за портфельними кредитами, та долучатимуться до розробки/участі в нових ініціативах Уряду, спрямованих на підтримку та відбудову економіки України.

З метою підтримання економіки держави та забезпечення фінансової стабільності населення регіональні мережі банків державного сектору мають

забезпечити безперебійне обслуговування клієнтів банку. У разі фізичної присутності клієнта надання банківських послуг має здійснюватися за умови відсутності фізичної загрози життю та здоров'ю працівникам такого банку та його відвідувачам (клієнтам).

ІТ-ризика мають бути максимально нівельовані з метою забезпечення безперебійної роботи всіх інформаційних систем банків державного сектору. Передбачається активне використання банками державного сектору хмарних рішень для зберігання та обробки даних із дотриманням вимог Національного банку.

У період дії воєнного стану до банків державного сектору застосовуються посилені вимоги до рівня та якості корпоративного управління, у тому числі, але не виключно в частині:

- здійснення професійної діяльності та прийняття рішень, виходячи з необхідності збереження середовища, в якому функціонують банки (зокрема, але не виключно збереження економічної активності, критичної інфраструктури, зайнятості працівників тощо), та запобігання гуманітарній катастрофі та/або економічній блокаді;

- обов'язку керівника, заступників керівника, членів колегіальних органів, членів наглядової ради, інших посадових осіб банку забезпечити наявність з ними цілодобового зв'язку, а також можливість повноцінного виконання ними своїх обов'язків;

- забезпечення цілісності та неперервності роботи наглядової ради та правління банку;

- ініціативності на всіх рівнях системи корпоративного управління банку у вирішенні державних завдань, рішень вищого органу управління банку.

Головними пріоритетами у діяльності банків державного сектору має бути, у тому числі, але не виключно фінансування:

- суб'єктів підприємницької діяльності, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України та/або для запобігання ними такої агресії, зокрема з метою задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до закону, та/або населення, постраждалого внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану;

- аграрного сектору економіки з метою продовольчого забезпечення країни, включаючи проведення посівної компанії, в тому числі суміжних галузей, які забезпечують функціонування сільськогосподарських підприємств (постачальники палива, добрив, насіння, засобів захисту рослин, тощо);

- підприємств (об'єктів) критичної інфраструктури;

- харчової промисловості, продуктового ритейлу та суміжних галузей, спрямованих на продовольче забезпечення населення;

- інфраструктурних проектів, направлених на відновлення/розвиток об'єктів соціальної, транспортної та критичної інфраструктури, у тому числі пошкоджених/зруйнованих внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану;

- транспортно-логістичної інфраструктури країни та проектів, пов'язаних з розвитком нових логістичних рішень;

- підтримка релокації підприємств, що знаходились в тих регіонах України/місцях проведення активних бойових дій під час воєнного стану;

- виробничих потужностей для імпортозаміщення продукції, що імпортувалась з росії та/або білорусі.

Зазначене фінансування та/або фінансова підтримка здійснюється із дотриманням вимог Національного банку щодо управління ризиками та урахуванням вимог фінансового моніторингу з метою запобігання використанню банків державного сектору для легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванні тероризму та/або фінансуванні розповсюдження зброї масового знищення та/або з інших незаконних фінансових операціях.

4. Забезпечення моніторингу, нейтралізації та раннього реагування на ризики та/або загрози фінансовій безпеці України у діяльності банків державного сектору

Держава та банки державного сектору усвідомлюють, що в умовах воєнного стану досягнення та ведення прибуткової діяльності та максимізації акціонерного прибутку банків є вкрай обмеженою.

Необхідність реалізації державних програм для підтримки економіки та забезпечення стабільності банківського сектору потребує ретельного аналізу та моніторингу фінансового стану банків державного сектору.

З цією метою банки державного сектору забезпечать щотижневе надання Мінфіну інформації про ключові показники, що характеризують наявні/потенційні ризики та/або загрози фінансової стабільності таких банків, а також показники виконання (реалізації) банками державного сектору державних програм.

У рамках впровадженої Мінфіном системи моніторингу наявних/потенційних ризиків та/або загроз фінансової стабільності банків державного сектору такі банки повинні забезпечити надання пропозицій щодо адекватного комплексу заходів для мінімізації таких ризиків та/або загроз.

Ключові показники ризиків та/або загроз для фінансової стабільності банків державного сектору, що потребують постійного моніторингу:

- дотримання банком нормативів ліквідності та капіталу, у тому числі значення високоліквідних активів банку;

- погіршення якості кредитного портфеля банку (втрата платоспроможності клієнтів, заставного майна, тощо);

- втрата даних, кібератаки (пошкодження/недоступність/заволодіння інформацією, необхідної для здійснення діяльності банком);

- відсутність можливості безперебійного надання послуг у зв'язку із втратою інфраструктури або її недоступністю, неможливістю персоналом виконувати свої функціональні обов'язки.

Взаємодія з Мінфіном

З метою реалізації цих Основних напрямів Мінфін спільно з банками державного сектору мають узгодити порядок надання (отримання) інформації про наявні/потенційні ризики та/або загрози фінансової стабільності банків державного сектору, впровадження системи моніторингу, а також узагальнення наданих банками пропозицій.

У рамках такого моніторингу банки державного сектору надаватимуть Мінфіну інформацію про участь реалізації державних програм та підтримку фінансування підприємств (об'єктів) критичної інфраструктури.

Узагальнена інформація щотижнево подаватиметься Мінфіном вищому органу управління державного банку.

5. Прикінцеві положення

Ці Основні напрями діють на період воєнного стану та післявоєнний період але не довше ніж протягом шести місяців після припинення або скасування воєнного стану чи стану війни.

Протягом шести місяців після припинення або скасування воєнного стану або стану війни Мінфін спільно з банками державного сектору мають забезпечити підготовку та внесення на розгляд вищого органу управління банком оновлені основні напрями (стратегічні принципи) діяльності банків державного сектору та відповідно оновлені та актуалізовані власні стратегії розвитку банків державного сектору.